

leikin, minni enn so. Størsti syndarin, størri enn lóg-menninir í áttatiárunum, var eftir míni meting maðurin, sum Den Danske Bank í 1981 sendi upp at stjórna Føroya Banka. Menninir í Tinganesi kundu geva garanti, kreppulán, ella hvat allur hurlivasin kallaðist. Men teir høvdu jú ongan pening. Hann mátti koma úr bankunum. Hevði DDB sent ein bara nøkulunda habílan bankamann higar, er hjá mær eingin sum helst ivi um, at bankarnir ongan tíð vóru komnir í óföri, og at skuld landskassans bert hevði verið ein fraktión av tí, hon er. Bremsan, sum skuldi vera, bankarnir, varð, um eg so má siga, avmont-erast. Har var bert speedarin eftir. Og hann varð nýttur í ólukkumát. Her hevur verið mest fókuserað upp á Føroya Banka og leiðsluna har. Tað eru tvær orsøkir. Onnur, at tað er tann bankin, eg kenni best. Hin, at eftir míni meting var tað stjórnin har, sum heilt og aldeilis dominerastir bankakervið her til lands, tey árin alt for av lagi figgjarglaga. Leiðslan í bankanum kann við eitt sindur av rætti halda uppá, at skuldi teirra banki ikki drenast fyri viðskiftafólk, vóru teir noyðdir at spæla við á roulettini. Sum ikki eina ferð er tað rúkadur skeivt av dómum at leggja alla skuldina fyri, at okkara samfelag kom í so svávar figgjarglaga trupulleikar og er vordist so skuldarbundið, á føroyskar herðar. Í míni verð er, sum nevnt, syndarin tann av Den Danske Banks starvsfólkum, sum teir í 1981 læntu Føroya Banka, og sum, tá bankin har var sokkin undan honum, varð móttikin við opnum ørmum av monnum við Holmens Kanal. Teir premieraðu hann (fyri kvettið?) við at geva honum leiðandi starv. Kollisjón?

Hvør eigur at gjalda?

Havi ongan tíð verið í íva um, hvør eigur skuldina fyri bankaskráðlið, og hvør eigur at gjalda kostnaðin av bankabjargingini. Tað er Den Danske Bank og danska stjórnin. Rokningin eigur at sendast til teirra. Býtislyklinum eiga teir sjálvir at finna út av. Argumtini fyri, at Den Danske Bank og danska ríkisstjórnin íð hvussu er út frá einum moralskum, helst eisini út frá einum juridiskum, sjónarmiði eiga at refundera alla bjargingina við rentum, eru mong. 1. Alt síðani 1951, tá Sjóvinnubankin, men ikki Føroya Banki, mátti bjargast, hava menn frá grannskoðaradeildini í DDB á hvørjum ári verið her og kannað viðurskiftini í FB. Fyrstu tíðina eg var í bankanum, kom sokallaði revisjónssjefurin einsamallur, í november. Tað man hava verið seinast í sjeitiárunum, at nýggjur sjefur kom í bankan í Danmark. Eisini hann kom í november. Ikki einsamallur, men við manning. Afturat komu fleiri mans úr grannskoðaradeild danska bank-

ans tvær ferðir árliga at nærgranska øll útlán og garanti.

Og teir góvu sær tíð. Skuldi nakað skil vera í tiltakinum at senda ein heilan hóp av grannskoðarum fleiri ferðir um árið til Føroya, skuldi nakað fornuftigt koma burtur úr hesum fyri føroyska bankan dýru ferðum, so átti at verið rapporterað til stjórnina har niðri. Ársrokskapurin hjá Føroya Banka var partur av ársrokskapinum hjá Den Danske Bank. Hesin bankin var eitt aktiv hjá hinum og tí sera viðkomandi hjá stjóranum at vita, hvussu stóðan var. Her heima vóru ikki so fá, sum longu seinrapartin í áttatiárunum høvdu varhugan av, at Føroya Banki hevði tað ikki serliga gott. At grannskoðararnir ikki boðaðu stjóranum í DDB frá hesum, var ein skandala og eigur at koma teimum aftur um brekku. Eisini og serliga tí at tað var ein av teirra monnum, sum sat við stýrisvølin her.

2. Eg og helst summi av royndur bankafólkunum fingi túðliga illgruna um, at maðurin ikki var 'up to standard'. Tað hevur verið annaðhvørt í november 1984 ella 1985, helst tað seinra árið, at eg og danski revisjónssjefurin ein dagin komu at sita einsamallir. Eg nevndi við hann, at soleiðis sum stjórnin figgjandi sær, var eg ræddur fyri, at bankin fyrr ella seinri kundi fáa trupulleikar. Bæði hann lata leiðsluna í Keyptmannahavn vita um hesum og fúa teir at taka mannin niðuraftur, ongan tíð ov skjótt.

Hann ónti ikki og bar nokk heldur ikki boðini. Bar forrestin eisini upp á mál, at innanhýsis bremsan, nevndin, ikki var nøkur bremsa. Hon var vald av stjóranum, og hann hevði myndugleikan at koyra teir. Teir tagdu alla tíðina og harvið samtyktu. Beinið hevur verið ov feitt at missa.

3. Til 1976 høvdu Den Danske Bank og Føroya Banki hvønn sín statsgóðkenda grannskoðara. Tá komu boð frá DDB, at teirra grannskoðari eisini skuldi verða grannskoðari hjá Føroya Banka, tí hesin seinri var dótturfelag hjá tí fyrri. Og soleiðis kom tað at verða, líka til bankin fór av knóranum. Tað átti at verið ein logisk fylgja av kravinum um grannskoðarafelagsskap, at hann segði leiðsluni í móðurbankanum frá, ikki minst tí at føroyski bankin fæddi ein skilaleysan bankapolitikk.

4. Fyrstu tíðina, eg var í Føroya Banka, vóru tveir almennir donsk eftirlit, eitt fyri sparikassarnar og eitt annað fyri bankarnar. Tveir mans frá tí seinra komu annaðhvørt ár til bankarnar her. Teir steðgaðu nakrar fígar dagar, kanska út við eina viku. Ikki vóru hildið, at teir gjørdur teir stóru skreytirnar. Tað kundi møguliga koma av, at teir vitstu, at báðir bankarnir vóru í góðum hondum, høvdu dugnaligar leiðslur. Seinri vóru báðir stovnarir lagdir saman, og vit fingi klossuta figgjareft-



Hans Jørgen Laursen, bankastjóri fær av at vita frá Sofus Olsen: – Hvi menninir við Holmens Kanal eftir 75 ár at hava sent dugnaligar bankamenn funnu upp á at senda ein, sum av berum kleyvarskapi beindi fyri Føroya Banka, er ilt at skilja, sigur fyrrverandi grannskoðarin í Føroya Banka

irlitið. Gjørdur menninir hjá bankaeftirlitinum lítið til nyttu, so sær út fyri mær, at teir hjá figgjareftirlitinum púrt onga nyttu vóru til. Tað hevur verið nevnt, at í tíðarskeiðinum frá 1989 til seint í 1992 vóru teir ikki á gátt hjá bankunum her. Tað má kunna sigast at vera líkasæla við lítið. Tí longu fyrra árið og eisini áðrenn átti at verið greitt fyri øllum, sum høvdu eygu í høvðinum, at føroyska bankakervið var farið heilt av lagi. Í 1989 ella áðrenn átti figgjareftirlitið danska at gjørt vart við á røttum stað, at neyðugt

var at reinsa út í báðum bankunum. Eisini, um teir tóku sína skyldu í álvara, áttu teir at vitjað her bæði í 1990 og 1991. Teir rættu ikki hond frá síðu, lótu bara standa til, við speedaranum í botni. Tí gjørdist bankakreppan, tá eftirlitið endaliga vaknaði seint í 1992, so ógvuslig. Figgjareftirlitið er almennur danskur stovnur, sum er tvingaður inn á okkum. Hann hevur grovt forsømt sínar skyldur. Tí er tað ein sjálvfylling.

Tí er tað indiskutabult, at danski staturin skal átaka sær sín part av teim 2,7

milliardunum, bjargingin kostaði. Við rentum sjálvandi.

5. Minnst meg rætt, rindaði Føroya Banki einar 17 milliónir í vinningsbýti av 1991 rakstraravlopinum (DDB átti 62% av partapeninginum og fekk tí einar 11 mió. kr. í sín part) og umleið 7 milliónir í skatti. Mær er fortalt, at føroyski stjórnin vildi seta allan vinningin av móti tapi (tað gjørdi Sjóvinnubankin hetta árið). Kortaneig segði danski stjórnin, og hann hevur væl havt viðhald frá sjefinum fyri grannskoðanini í DDB.

Annaðhvørt livdu menninir og ikki minst bankastjórnin í 'cloud-cuckoo-land', ella vóru teir besettir!

Tað, sum her er drigið fram, er sjálvandi bert partur, kanska lítill, av tí, ið frá føroyskari síðu kundi verið skrivað um bankapolitikkin í Føroyum upp gjøgnum átatiárin og kollapsið seinast í 1992 og í 1993. Men her verður steðgað, ið hvussu er beint nú.

Tórshavn
20. januar 1998
Sofus Olsen

Føroyingar við í Malmö Open

Aftur í ár fer ÍSB at luttaka á kendu ítróttarstevnu fyri brekað í Malmö í Svøríki. Farið verður úr Føroyum friggjadagin 6. februar við Atlantic Airways, og telur hópurin, sum fer avstað, heilar 23 luttakarar. Úr Kasstrup verður farið beinleiðis við luftpútubáti yvir um Oyrasund til Malmö, har hvílt verður, áðrenn kappingarnar byrja leygardagin – og hópurin úr Føroyum telur bæði menningartarnad og rørlutarnad, og tey fara at luttaka í tveimum kappingargreinum, nevnliga í svimjing, har tey rørlutarnad fara at kappast, og í boccia, har bæði menningartarnad og rørlutarnad

fara at luttaka.

Svimjarar okkara eru ungir og ikki nógv royndir í altjóða kappingum, so spennandi verður at siggja, hvussu fer at gangast hesum ungu fólkunum yviri í Svøríki. Svímjararnir, sum koma ymsastaðni úr landinum, eru hesir:

Turid Johannesen, Elna Dam, Ester Gaard Hansen og Turid Hermansdóttir, allar úr Havn, Heidi Andreasen av Víði, Rúna Durhuus úr Vestmanna og Janus Tøftegaard úr Fuglafirði.

Venjararnir hjá svímjarunum okkara eru tær báðar Katrin Johansen og Durid Svensson, sum báðar eru fyrrverandi dyggir stuðlar á

svímjilandsliði okkara fyri brekað – so tann síðan skuldi avgjørt verið í lagi.

Føroyingarnir fara at luttaka við trimum liðum í boccia, og tey hava vant í tveimum stóðum upp undir ferðina, nevnliga á Lærarskúlanum og á Skúlanum á Trøðni tveir ferðir um vikuna, og luttakararnir eru:

Lið 1: Jógvan Telling, Jóa Ziska og Marius Johansen.

Lið 2: Áki Joensen, Jonhard Haraldsen og Jógvan Brøðraberg.

Lið 3: Theodor Esmar Hansen, Ann Óleyð Sæbúð og Óssur Gudmundarson.

Venjarar hjá bocciaspælunum hava m.a. verið Mariann Øster, Bent Poul-

sen, Mariann Johansen, Marjun á Plógvi og Sóni Friði Johannesen, og tey verða eisini ferðaleiðarar og hjálparar á ferðini til Svøríks.

Farið verður avstað friggjadagin, og bocciafólkini koma heim aftur sunnudagin, meðan svímjararnir ikki koma fyrr enn mánadagin.